

TROSEČNÍK SIBIŘSKÝ

Světлана Glaserová

PLUS

Trosečník sibiřský

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.nakladatelstviplus.cz
www.albatrosmedia.cz

Světlana Glaserová

Trosečník sibiřský – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

TROSEČNÍK SIBIŘSKÝ

Světlna Glaserová

PLUS

© Světlana Glaserová, 2018

ISBN tištěné verze 978-80-259-0953-9

ISBN e-knihy 978-80-259-1022-1 (1. zveřejnění, 2018)

Pro příběhy obyčejných lidí semletých dějinami mám slabost...

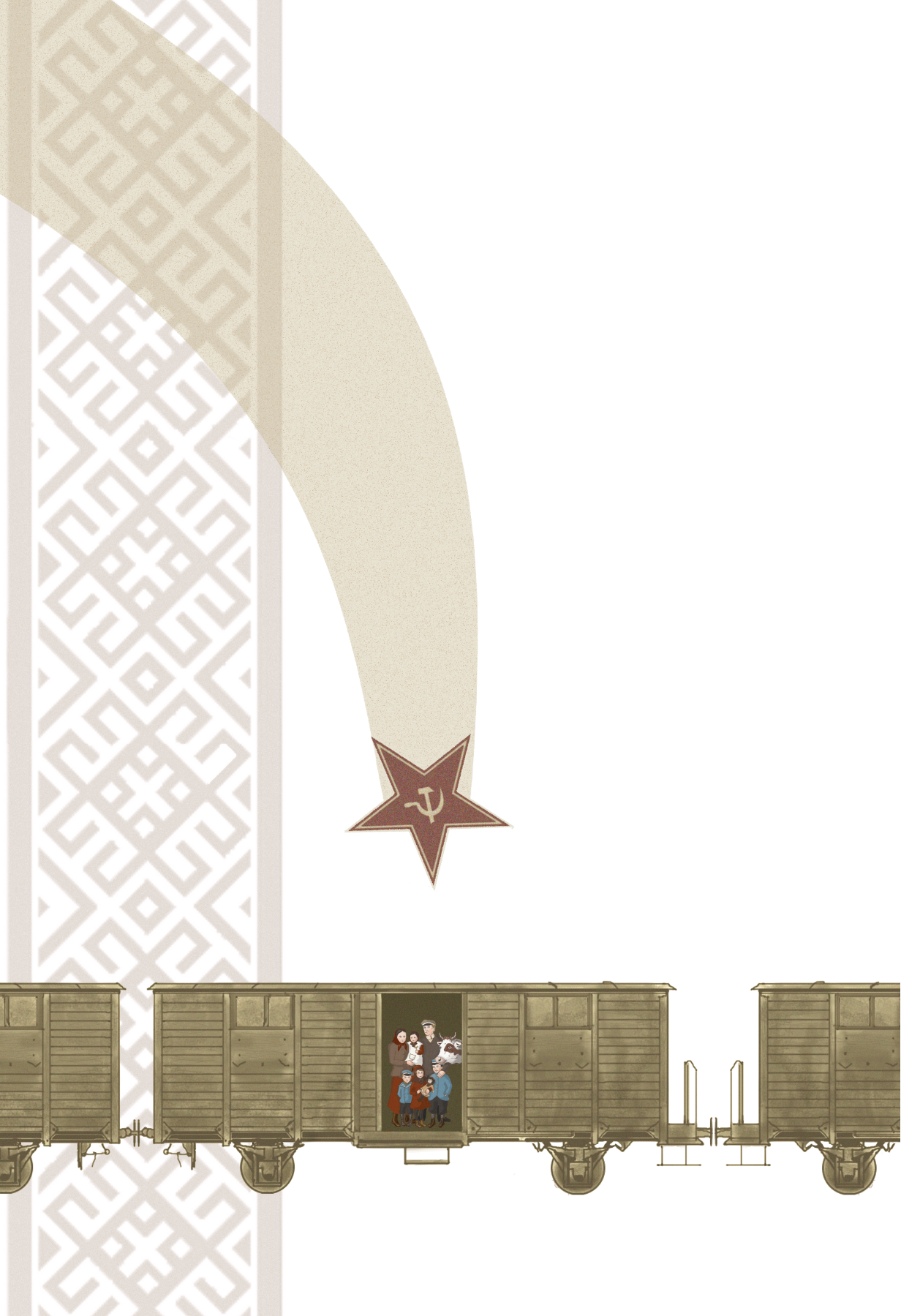
S paní Světlanou Glaserovou jsem se seznámila při práci na jejích předchozích dvou knihách. První (*Kdopak by se šmejdů bál*) se zabývala jejím bojem proti podvodným firmám, druhá (*Rusanda na větvi*) byl její vlastní životopis. Už v *Rusandě* čtenáře musel zaujmout tatínek paní Glaserové, napůl Čech, napůl Rus, rodák ze Sibíře s fascinujícími životními osudy a mnoha talenty. Tatínek chtěl svůj život popsat v pamětech, kterých však stihl vytvořit jen jeden díl, zachycující pouze prvních 15 let jeho života (1925–1940).

Kniha *Trosečník sibiřský* vznikla převyprávěním těchto pamětí. Co asi tak mohl nějaký kluk do svých patnácti let zažít? Neuvěřitelně mnoho. Doba byla bouřlivá, zvláště pokud se někdo narodil v Sovětském svazu jako syn kulaka, a nepřestala být bouřlivá ani poté, co se části rodiny podařilo v roce 1938 dostat do Československa. Václav Klička navíc vždycky vypadal o dost starší, než skutečně byl, a možná i díky tomu neustálému stěhování tisíce kilometrů po celé dětství, ani v pozdějších letech nikde moc dlouho nevydržel. A taky měl pěkně horkou krev a duši ruského básníka. Smrtící kombinace.

Pro mě je tato kniha naprosto strhujícím svědectvím, viděným očima malého chlapce, jehož doba a země, ve kterých žije, semílají. Je to svědectví plné dětského vnímání světa a klukovských her, ale současně taky svědectví o tom, jaké hrůzy lze považovat za samozřejmost. A taky svědectví o silných lidech a o dobrých lidech.

Mám pro příběhy obyčejných lidí semletých dějinami obrovskou slabost. A tenhle je o to cennější, že není vymyšlený, vždyť ho jeden kluk skutečně zažil.

Jana Jůzlová

Dědictví (prolog)

„Podívej, co jsem našel na půdě! Nechceš s tím zkusit něco udělat?“

Bratr Václav položil přede mě na stůl ohmatané desky s neuvěřitelně objemným spisem.

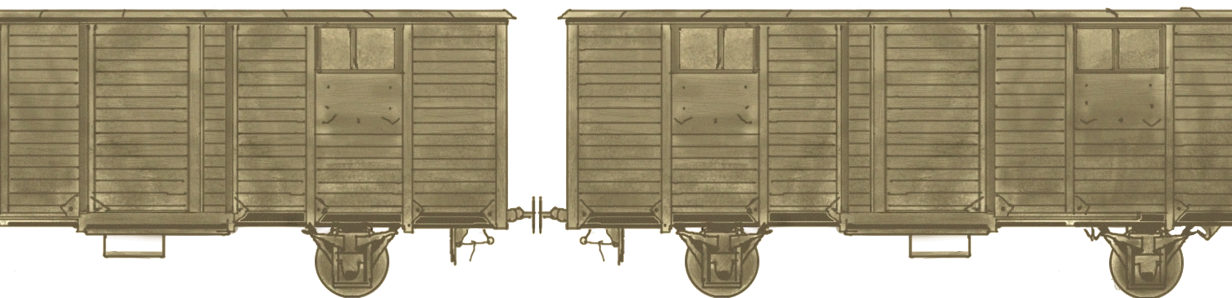
Luštím vybledlý nadpis, který poněkud pateticky hlásá:

Rusko, tys moje láska i prokletí – kniha 1.

Rozmáchlé písmo je mi tak důvěrně známé, že náhle až hmatatelně pocítím tátovu přítomnost. Přivoním k deskám... Zápach cigaret, kterým bývaly jeho rukopisy vždycky prosáklé, je sice velmi slabý, ale je stále zde, i po dvaceti letech.

Rozvážu černé tkaničky, které drží zažloutlé listy v deskách pohromadě, a zkusím číst. Hned na první pohled je mi ovšem jasné, že toto veledílo nebude stačit jen tak přepsat do elektronické podoby, ale že na něm budu muset ještě hodně zapracovat, pokud ho tedy budu chtít v budoucnu někde nabídnout. A to nejen kvůli tomu, že se táta vlastně nikdy pořádně nenaučil s českým jazykem zacházet, ale i samotný rozsah této autobiografie, tedy šest set třicet osm stran psaných na starém psacím stroji, by nejspíš každého soudného nakladatele musel v dnešní uspěchané době vyděsit.

Pro mne je to ovšem výzva a já ji přijímám a nořím se s chutí až po uši do tátova dětství.

Smečka

Záblesky slunce mezi rozeschlými prkny, vůně dřeva spolu s trochu dusivým zápachem zvířecí srsti, k tomu obrovský drsný psí jazyk, důkladně olizující můj obličej, a tiché pokníkávání teplých měkoučkových tvorečků všude kolem mě.

To je má první, ještě velmi mlhavá vzpomínka z hodně raného dětství. Slastný pocit pohody a bezpečí, který jsem okusil v tom zvířecím doupěti, když jsem se stal na jedno letní odpoledne součástí psí smečky, se ovšem vryl do mé paměti na celý život.

Má vlastní, tedy lidská smečka, měla ale na to, co je a co není pro lidské mládě bezpečné, dost odlišný názor.

Alma, kříženec vlka a západosibiřské lajky, v jejíž boudě jsem si poprvé uvědomil sám sebe, byla sice věrným a spolehlivým hlídačem, ale jinak měla povahu nesmlouvavou až tvrdou. Snad to bylo tím řetězem, kterým byla na doživotí připoutána k prostoru, jež měla střežit. Každopádně poté, co přivedla na svět šest roztomilých štěňátek, nepouštěla do své blízkosti už dokonce ani své pány, tedy mou matku a otce.

Jediná děvečka Moťa, která Almě nosila žrádlo a během krmení si s ní pokaždé o čemsi tiše rozprávěla, se směla k tomu nevypočitatelnému zvířeti bez úhony přiblížit.

Nikdy se už nikdo nedozví, či to tehdy byla vina, že jsem se ocitl v takovém „smrtném nebezpečí“. Maminka tvrdila otci, že musela nutně co nejrychleji došít blůzičku pro sousedku na svatbu její neteře, a tak předala péči o mne mému o pět let staršímu bratrově Evženovi.

Ten si ale asi hodinu před tím nacpal břicho nezralými hruškami, takže mu opravdu nezbyvalo, než urychleně předat velení naší tříleté sestřičce Aničce a utíkat na záchod.

Anička ovšem taky neměla času nazbyt, protože vzadu

na zahradě právě vařila pro své panenky oběd a já jsem jí při té činnosti nebyl asi moc k užitku.

Ta obrovská stinná zahrada plná květín, kam jsme si my děti chodívaly hrát za parných letních dnů, byla od předního prašného dvora, tedy od Almou strážného území, oddělena zamčenými vrátky. Jediná cesta, kudy jsem se mohl dostat ze zahrady na dvůr, tak vedla skrze prostorný dům se dvěma schodišti, která jsem musel zdolat, ačkoli jsem ještě neuměl ani chodit.

Ale byl jsem asi poměrně šikovný a rychlý čtvernožec, protože než se Evžen vrátil a zjistil, že Anička svou povinnost chůvy zanedbala, stačil jsem prolézt prázdným domem, propížit se nenápadně kolem pokoje, kde klapal mamčin šicí stroj, až na dvůr a schovat se v útulné psí boudě.

V první chvíli pochopitelně nikoho nenapadlo hledat mě v této skrýši. Evžen s Aničkou prošmejdl nejprve zahradu. Nakoukli pod všechny keře rybízu i malin. Pak prohledali všechny pokoje v domě a až teprve potom běželi s pláčem oznámit ztrátu sourozence mamince.

Maminka ihned odhodila svatební blůzku a běžela a znovu prohledávala celý dům i zahradu. Teprve pak si všimla, že dveře na přední dvůr nejsou dočerpány a první, co ji nebohou napadlo, byla nezakrytá studna.

„Prokristapána!“ Maminka se vrhla ke studni a začala volat do temné hlubiny.

„Slávku! Slávečku můj zlatý!“

Děti taky vyběhly na dvůr a Anička si najednou všimla:

„Mami! Mami! Co se to támhle bělá v Almině boudě? Není to Slávkova košilka?“

Alma, když slyšela rozruch na dvoře, přestala olizovat své adoptivní mládě a uvelebila se na sluníčku před vchodem do boudy, aby měla lepší přehled o případném nebezpečí, které by mohlo ohrozit její rodinku.

„Zatáhla ho k sobě, potvora. Jak ho ale dostat ven? Evžene, utíkej pro tátovu pušku! Musíme ji zastřelit, pokud je tedy

Sláveček vůbec ještě naživu.“ Maminka propukla v pláč a Evžen utíkal pro tátovu pušku.

„Je, je naživu, mami! Viděla jsem, jak se tam hýbe. Kdyby ho kousla, tak by plakal.“

„Máš pravdu, Aničko... Slávku! Slávečku! Pojď k mamince! Pojď, dostaneš cukrového kohoutka. Bože! Bože! Co si počneme?“

V té době probíhaly žně, a tak tatínek Josef, děvečka Moťa i čeledín Jáša byli na poli a maminka musela překerní situaci začít řešit sama.

Ani lákání na nejoblíbenější pamlsky, ani přemlouvání, ani strašení na mě ovšem nezabíralo. Možná, že jsem se ale jen unavil a v tom útulném pelíšku usnul jako špalek.

Evžen přinesl pušku.

„Ta bestie ale leží zrovna před vchodem. Co když se netrefím a střelím Slávečka?“ strchovala se matka.

„Tak ho tam nech, mami, než přijde domů tatínek a Moťa, ta si s Almou určitě poradí,“ rozumoval bratr.

„Jak nech? Kdoví, co všechno se může stát, než přijedou! Vždyť tam do večera chudáček malý umře hladem a žízni.“

„Já myslím, maminko, že neumře! Může přece cucat mlíčko od Almy jako její štěňátko.“

„Kristepanebože! To ani nevyslovuj! Vždyť od toho psa zblešenýho chytne nějakou infekci!“

Představa, že by její syn sál mléko od psa, byla pro mou matku zřejmě ještě nesnesitelnější, než kdyby mě ten pes býval rovnou rozsápal.

Pak ale zřejmě zakročila nějaká vyšší prozřetelnost, neboť ve chvíli, kdy už se situace zdála být naprosto bezvýchodnou, ozval se náhle za vraty dusot kopyt a do dvora se vrátila Moťa na Bleskovi.

„Hospodář zapomněl doma babku na kosu,“ hlásila udýchaně, sesedajíc z koně.

Vzápětí se ovšem zarazila a udiveně se zadívala na uplakaný obličej hospodyně a na pušku v jejích rukou.

„Co se to tu děje, Antonie Konstantinovno?“

„Samo nebe nám tě poslalo, Motěnko!“

Pak už to prý šlo ráz na ráz. Moťa přinesla ze sklepa kus syrového masa, odlákala Almu do bezpečné vzdálenosti a já jsem byl ze spárů té „lidožravé bestie“ vysvobozen.

Předpokládám, že na závěr mě maminka určitě minimálně hodinu drhla v neckách, aby ze mě smyla všechnu tu psí nečistotu a všechny blechy a infekce, abych se mohl stát opět jejím voňavým lidským mládětem a právoplatným členem lidské smečky.

Pohroma

Můj otec Josef Klička byl dobrý hospodář. Byl dokonce tak dobrý hospodář, že zvěsti o tom „zázračném českém přivandrovalci“ se brzy rozkřikly široko daleko po okolí a jeho moderním evropským metodám se k nám jezdili příučit chlapi z vesnic i mnoho verst vzdálených od Ireti.

Vztah k půdě zdědil tatínek zřejmě po svých českých předcích a taky jej nabyl zkušenostmi z rodného gruntu nedaleko Čáslavi, kde odmalinka spolu se svými devíti sourozenci pomáhal rodičům na poli i v chlévě. Jako nejstarší syn však opustil domov velmi záhy.

Hned poté, co vychodil gymnázium v Hradci Králové a dva roky hornické školy v Moravské Ostravě, byl povolán do rakousko-uherské armády a v roce 1914 odvelen na ruskou frontu.

V Rusku pak v roce 1916 spolu s tisíci jiných vojáků padl do zajetí a byl odeslán na Sibiř. Zde za Uralem se v roce 1917 seznámil se svou budoucí ženou, tedy mojí maminkou, a hned na jaře roku 1918 byla svatba. V západní Sibiři se pak rozhodl usadit natrvalo. Tedy alespoň si tehdy myslel, že je to natrvalo. Události těch let, kdy v Rusku vládl svou železnou rukou Stalin, nenechaly totiž nikoho z obyvatel té ohromné země dlouho pobývat v klidu, natož se někde usazovat.

Zpočátku to byly jen takové mlhavé zvěsti o tom, že někde tam daleko, možná na Ukrajině, vyhání bolševici hospodáře i s rodinami z jejich statků, a některé snad dokonce jako nepřátele sovětského lidu a kulaky posílají do pracovních táborů. Tyto zprávy šly ovšem „tichou poštou“, od ucha k uchu, takže kdovi, kolik je na nich vlastně pravdy? Znáte to, lidi si toho navymýšlí...

Poklidná, až lehce ospalá venkovská atmosféra, ve které jsem prožil první roky svého života spolu s rodiči a sourozenci, byla

ovšem jen takovým tím příslovečným klidem, který předchází bouři.

Jednoho večera na jaře roku 1929 vstoupil nejstarší, tehdy již osmiletý bratr Evžen do dětského pokoje a zachmuřeně prohlásil:

„Řítí se na nás pohroma. Slyšel jsem, jak maminka v kuchyni pláče a stále opakuje: Co budeme dělat? No, co budeme dělat, Josefe? Taková pohroma se na nás řítí!“

Nejmenší, sotva roční Lidunka tomuto šokujícímu sdělení moc pozornosti nevěnovala. Starší pětiletá Anička měla ovšem pohotově vlastní vysvětlení:

„Pohroma, to znamená, že nám shoří stodola, jako loni Volkovům?“

„Nebud' hloupá, Ančo! Máma by přece nemohla dopředu vědět, že bude požár. Nevím, o co jde. Táta mě viděl, že poslouchám za dveřmi, a poslal mě pryč a hrozně se zlobil na mámu, že si nedává pozor, co říká před dětmi.“

Tak jsme pak seděli u petrolejky a přemítali, jaká pohroma by nás asi tak mohla postihnout, až se najednou otevřely dveře a vstoupili otec s maminkou a oba se tvářili moc ustaraně a maminka měla od pláče červené oči.

Evžen se v první chvíli lekl, že dostane za to poslouchání za dveřmi, protože to je špiclování a to se nesmí, ale tatínek se posadil na židli a řekl:

„Pojďte všichni sem ke mně, děti, musíme se s vámi o něčem poradit!“

Když jsme se kolem něho usadili a maminka si vzala na klín Lidunku, táta pokračoval:

„Jestlipak byste, děti, chtěly užít si pořádně dobrodružnou, hodně dalekou cestu?“

„Jo! Jo! Chtěli!“ vykřikovali jsme jeden přes druhého.

„A kam pojedeme, tati?“ ptal se Evžen.

„Tak to jsem rád, že nejste žádní strašpytlíci,“ usmál se tatínek a mrknul na mámu. „Pojedeme nejdřív naším povozem do Čeremchova a tam nastoupíme do vlaku a pak pojedeme po železnici daleko, hodně daleko, až za Bajkal.“

Otočil jsem se s rozzářenýma očima na Evžena: „Tak tohle je ta tvoje pohroma, ty srabe?“

Zodpovědný Evžen ale nebyl moc spokojený: „A co moje škola, tati? Paní učitelka by se určitě zlobila, kdybych tak dlouho zmeškal!“

„Budeš se učit s maminkou ve vlaku. Neboj, nebude z tebe nevzdělanec.“

„A kdy se vrátíme?“

Tatínek se podíval na matku a ta to nevydržela a z očí se jí zase začaly kutálet slzy.

„Nevím, hochu, asi za dlouho. Možná za rok, nebo ještě za dýl.“

Několik týdnů vládl na statku neskutečný zmatek. Rodiče třídili a dohadovali se, které věci vzít na cestu a které nechat. Balili do velikých dřevěných beden nádobí a taky mouku, cukr, pytel brambor a sušené houby a taky nějaké ty dětské hračky, a dokonce i mamčin šicí stroj. Bylo to všechno vzrušující a zábavné a já se na tu cestu těšil jako ještě nikdy na nic v životě. Nejdál jsem byl totiž do té doby jen na louce, hned za humny, nebo jsem občas chodíval s maminkou do nedalekého lesíka na houby. Evžen ovšem, ten byl v Čeremchovu už dokonce několikrát s tátou na koňském trhu a já mu tu cestu do velikého města loni na jaře strašlivě záviděl a táta mi slíbil, že letos už mě určitě vezme s sebou taky. A teď najednou taková nečekaná radost!

Z toho nadcházejícího velikého dobrodružství jsem byl celý tak rozjívěný, že jsem rádil a zlobil po celém domě jako černá ruka a musel jsem zřejmě všem docela dost lézt na nervy

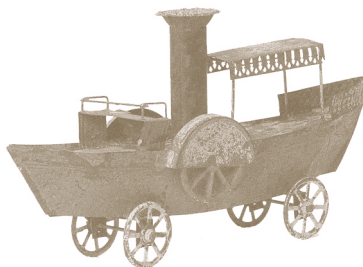
a překážet, a když jsem v dovršení všeho rozbil mamínčino zrcadlo, odepnul tatínek řemen a já dostal, co se do mě vešlo.

Maminka se ale na tátu zlobila a křičela, ať mě nechá být, že já za to přece nemůžu, že se Stalin zbláznil, a když mě táta pustil, ještě dodala:

„To rozbíté zrcadlo by mě, Josefe, ani tolik nemrzelo, stejně jsem ho tady chtěla nechat. Ale moje maminka vždycky říkala, že rozbít zrcadlo znamená sedm let neštěstí, a to mě opravdu děsí.“

Poslední večer před odjezdem jsem už nemohl ani oka zamhouřit, jak jsem se těšil, a Evžen s Aničkou taky propadli cestovní horečce. Takže jsme si potmě ještě dlouho do noci povídali a vymýšleli, kam asi pojedeme a co nás tam asi čeká. Jen malé Lidunce bylo to naše dobrodružství lhostejné a s prstíkem v puse sladce spala.

Už od tamtoho prvního večera, od té rodinné porady, mi však vrtalo v hlavě, co to znamenalo, když táta tehdy řekl, že pojedeme po železnici. Rusky se totiž železnici říká „železnaja daroga“, tedy doslova železná cesta, a já v tom našem zapadákově ve svých třech a půl letech ještě nikdy žádný vlak neviděl. Mohl jsem se pochopitelně zeptat bráchy, ale nechtěl jsem se shodit, že jsem hloupý, a tak jsem byl zticha a jen jsem si představoval, jak jedeme s naším povozem místo po kodrcavé úvozové cestě po jakési skvělé cestě ze železa, hladké a lesklé, jako když táta nabrousí kosu.

Železná cesta

„Vstávejte, lenoši! Šup, šup, honem nasnídat! Ze samovaru se dávno kouří a ovesná kaše chladne na stole,“ probudil nás táta ještě za tmy.

Jak jsem se večer těšil, tak teď byla představa, že vylezu ze své vyhráté postýlky a budu se kodrcat bůhví kam a bůhví jak dlouho po nějakých železných cestách, najednou naprosto absurdní a nepředstavitelná. Ale nedalo se nic dělat. Cestovní oblečení bylo vyskládané na židličkách kolem našich postelí a máma v komínovém světle petrolejky už oblékala Lidunku. Dole pod okny bylo slyšet frkání a podupávání koní a hlasy čeledínů, jak nakládají náš majetek na povozy, a za chvíli jsme už nasnídaní, teple oblečení a zabalení do dek seděli na těch povozech taky.

Teprve teď jsem pochopil, že naše cesta bude zřejmě opravdu hodně daleká, když kromě beden, pytlů a různých uzlů se na povozech tyčily stůl a židle a taky matrace a plechová kamínka a celé procesí tří vrchovatě naložených vozů uzavírala naše nejlepší dojnice, hnědobílá kravička Stračena, kterou čeledín Jáša uvázal za vůz, na němž jsme na balících sena a hromadách perin a polštářů jely my děti. Tatínek ještě zkontroloval, zda je vše správně a bezpečně upevněno, pak se vyhoupl na kozlík prvního vozu, na kterém seděla maminka s Lidunkou, a práskl bičem. „Tak tu buďte s pánem Bohem! Hyjé, koníčci, jedem!“

A celá naše karavana se se skřípěním kol dala do pohybu ven ze vrat, vstříc novému životu, a když jsem se před zatáčkou ohlédl za svým rodným domem, poslední, co jsem viděl, byla děvečka Moťa, jak nám celá uplakaná mává na rozloučenou bílým šátkem, a vedle ní mávalo i několik sousedek, které se taky přišly s námi rozloučit a které jen kroutily hlavami,

proč jenom ten bláznivý Čech opouští tak krásně zavedené hospodářství.

Hornické městečko Čeremchovo nebylo od Ireti příliš vzdálené. Za suchého počasí to byly jen asi dvě hodinky jízdy na koni. Jarním táním rozbahněná úvozová cesta, po které jsme se vydali, naši pouť ovšem protáhla na několik hodin a znamenala pro koně i pro chlapy, tedy sousedy, kteří nám s přesunem pomáhali, úmornou dřinu, když nám kola povozů obtěžkaných veškerým naším majetkem každou chvíli uvízla v nějakém výmolu plném žluté vody a oni museli po kolena v bahně ta kola vyprošťovat.

„Neboj! Brzy už tam budeme a pak pojedeme pěkně hladce po železné cestě!“ utěšoval mě Evžen.

Nás děti i maminku nechával při těch nucených zastávkách tatínek na vozech a já jsem se celý trásl nedočkavostí a nejraději bych taky seskočil a pomáhal vyprošťovat, jen abych už konečně spatřil tu nádhernou železnou cestu.

Očekávání železnice bylo pro mě tak vzrušující, že mě nechaly chladným dokonce i ty krásně barevné dřevěné domy a zlaté kupole kostelů se zvonice, které jsme míjeli, když naše povozy vjely do Čeremchova. Nic z toho jsem nevnímal a jen jsem se vykláněl z vozu a díval se na zem v očekávání, kdy vjedeme konečně na tu železnou cestu.

K mému velikému zklamání ovšem silnice pod našimi koly sice již nebyla tak rozbahněná, ale stále to byla jen samá hlína.

„Co tam pořád vyhlížíš na tý zemi, Slávku?“ pozastavil se nad mým podivným chováním brácha.

„Číhám, kdy už konečně pojedeme po železný cestě!“

Brácha se rozesmál.

„Ty troubo jeden! Po železnici přece pojedeme vlakem, a ne na voze. Koukej, támhle už je nádraží a tam ta černá železná

obluda, co se z ní kouří, to je lokomotiva. Ta nás potáhne po té železnici místo koní.“

„Dyť já vím,“ zabručel jsem zahanbeně a přestal sledovat kola vozu.

Když jsme dorazili k nádraží, začal zase shon a pobíhání a překládání našeho majetku do vagónu.

„Nepleťte se tu pod nohy, děti! Mohl bys je vzít někam kousek stranou, Evžene?“ zlobila se maminka, když o mě už potřeť zakopla.

Poodešli jsme kus za nádraží a vtom jsem tu železnou cestu konečně spatřil. Koleje na zčernalých pražcích neměly ale s mou představou ani v nejmenším nic společného. Zato lokomotiva, co na kolejích stála, to bylo něco! Setkání s tím obrovským parním strojem ve mně zanechalo hluboký dojem a vykompenzovalo i to zklamání z vysněné železnice.

Několik hodin ještě trvalo, než bylo všechno naloženo a rozmístěno v nákladním vagónu (těplušce), který otec odkoupil od ředitelství státních drah. Táta s čeledínem Jášou pak zbouchali na místě palandy na spaní i ohrádku pro Stračenu, která měla následující týdny sdílet s námi jeden prostor. Tu chuděru pak museli za rohy násilím táhnout a tlačit po dřevěném můstku do vagónu a ona nechtěla, vzpírala se a žalostně bučela. A já měl najednou dočista stejný pocit jako ta kravička a všechno moje nadšení bylo v trapu. Vůbec se mi do té těplušky nechtělo a nejraději bych býval skočil na vůz k Jášovi a vrátil se s ním domů do Ireti.

To ale pochopitelně nešlo, a tak si ještě tatínek na rozloučnou připil s Jášou a sousedy, co nás doprovázeli, hltem pálenky, kterou nechal ve flašce kolovat, a oni pak práskli do koní a odjeli.

A já se musel nechat, pomalu jako ta Stračena, nacpat tatínkem do toho nehostinného vagónu, který se měl stát teď na nějakou dobu naším domovem.

Když ale maminka všechno urovnala, rozestavila stůl a židle, zametla seno, zatopila v kamínkách a ohřála včerejší guláš,

bylo v tom dobytčáku, zařízeném důvěrně známým nábytkem, nakonec i docela útulno a utahaný po tom náročném dni jsem si nacpal břicho a svalil se na palandu vedle Aničky a Evžena a nakonec jsem zaspal i ten slavný okamžik, kdy se naše těpluška tažená železným ořem, ze kterého létaly jiskry a svištěla pára, dala do pohybu.

Ššštatata ratatata, hůůůůůůůů... probudilo mě už za tmy. Postel se se mnou houpala a drncala a v první chvíli jsem vůbec nechápal, co se to děje. Pak jsem se ale v té tmě rozkoukal a viděl siluety Aničky a Evžena, jak se rovnou z palandy vleže na břiše dívají ven skrz malé okýnko, umístěné jen pár centimetrů nad palandou.

„Pusťte mě! Já chci taky vidět!“ snažil jsem se mezi ty dva vetřít.

„Nehulákej, vzbudíš Lidunku.“

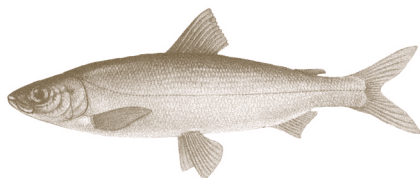
Evžen se posunul a já poprvé spatřil obrázek rychle ubíhající noční krajiny pokryté zbytky sněhu. Spatřil jsem obrázek, kterého jsem se v následujících týdnech a později i měsících a letech nabažil tolik, že jsem si pomalu odvykl žít bez ustavičného

pohupování a klapotu železných kol. A zvykl jsem si i na ten všudypřítomný štiplavý zápach Stračeny, která tu bydlela s námi bez ohledu na ceduli přibitou na dveřích, na které, jak mi sdělil Evžen, bylo napsáno, že těpluška pojme čtyřicet vojáků s výzbrojí, nebo dvacet koní s obsluhou a pící, ale o kravách tam nebylo psáno nic. Pro naši šestičlennou rodinu a jednu krávu tu bylo tedy místa poměrně dost a my děti jsme se naučily hrát si na tomhle omezeném prostoru za jízdy různé hry, jako třeba domino nebo na fanty. A zkoušeli jsme si s bráchou taky házet míčkem, ale když nám uletěl otevřenými dveřmi za jízdy ven, raději jsme pak hráli už jen klidnější hry. Nebo nám maminka dlouhé hodiny předčítala z těch knížek, co jsme s sebou vezli, a pak si stěžovala tátovi, že ji bolí v krku, jak musí překřikovat klapot kol.

Nejvíc si pamatuji na Robinsona Crusoa, ze kterého nám maminka předčítala, když jsme se blížili k Bajkalu. Než jsme tam ale dorazili, zdrželi jsme se strašně dlouho hned kousek za Čeremchovem v Irkutsku.

Mezitím už skončilo krátké sibiřské jaro a nastoupilo parné léto.

Navzdory tomu, že tatínek každý lívanec, který naše Stračena vyprodukovala, ihned nabral na lopatu a vyhodil dveřmi ven a na každé zastávce, kde to šlo, nanosil vodu a podlahu u Stračeny vypucoval, začínalo být soužití s krávou hlavně díky hmyzu, který v hejnech do stojící těplušky nalétával, čím dál méně snesitelné.

Bajkal

Po několika úmorných dnech na slepé koleji v Irkutsku byla naše těpluška konečně připojena k vlakové soupravě a dala se do pohybu. Vyrazili jsme večer a po dlouhé době strávili zase jednou trochu klidnější noc, když ty otravné mouchy a komáry vyhnal průvan ven.

Stejně jsem se ale probudil už za úsvitu a byl jsem to nakonec já, kdo první uviděl ten dlouho očekávaný Bajkal.

„Hurááá, už ho vidím!“ vzbudil jsem svým hurónským pokřikem zbytek osazenstva.

A nikdo mi to kupodivu ani trochu nevyčítal. Všichni se nahrnuli k otevřeným dveřím a kochali se výhledem na tu obrovitánskou vodní plochu, která v mlžném ranním oparu skutečně vypadala, že nemá žádný protější břeh. Náš vláček se ubíral po úbočí kopce, pod námi strmý břeh a mně se při pohledu dolů až lehce točila hlava, takže jsem se raději pevně držel tátovy ruky.

Po poledni jsme zastavili u malé rybářské osady. Normálně v takových zapadákovcích náš vlak nestavěl, ale tady asi zastavoval pravidelně, protože místní trhovci už na nás čekali, nahrnuli se k vlaku a nabízeli ryby. Strojvůdce taky vystoupil a ohlásil dvouhodinovou přestávku, nejen aby si lidé mohli nakoupit, ale hlavně kvůli vodě.

O vodě z Bajkalu se totiž tradovalo, že má zázračnou moc uzdravovat jakékoli neduhy.

Tatínek o tom asi věděl, a proto nikdy, za celou cestu, nevyhodil ani jednu prázdnou lahev. Ty lahve tedy maminka naložila všechny do koše a šlo se k vodě.

Brrr! Ta byla ledová! Slunce sice pražilo už několik dní, ale vnořit se do té ledárny by vyžadovalo určitě víc odvahy, než

měl kdokoli z cestujících. Hltali jsme tedy aspoň všichni, včetně strojvedoucího a topičů, tu zázračnou vodu rovnou z dlaní.

Maminka svěřila Lidunku na starost Evženovi a nabírala vodu do lahví, které spolu s Aničkou ukládala do košíku, a tatínek mezitím nosil v kbelících vodu i pro naši kravičku, takže od té doby oplývalo určitě zázračnou mocí i její mléko.

A jelikož mě si v tu chvíli nikdo moc nevšímal, využil jsem situace a vydal se podél mírně šplouchajícího příboje po kamenitém břehu na průzkum. Neumím dnes odhadnout, jak daleko jsem došel. Možná kilometr, možná jen pár desítek metrů. Obrovské kameny vytvářely na břehu tajemná zákoutí a podněcovaly mou fantazii, takže jsem si mezi nimi hned začal stavět z naplavených klacků chatrč, jako měl Robinson. Připravil jsem si taky ohniště a zrovna jsem se snažil pomocí kamínků vykresat plamen, když vtom k mým uším dolehlo zoufalé maminčino volání:

„Slááávkůůů!“

V první chvíli mě napadla šílená myšlenka, že se neozvu. Že prostě zůstanu schovaný a nechám si ujet tu smradlavou

těplušku. Pak mi ale došlo, že když tohle udělám, třeba už maminku nikdy neuvidím, a to mě polila hrůza, takže jsem honem ze své skrýše vyskočil a začal mávat a křičet:

„Tady jsem, mamííí!“

Když ke mně maminka celá udýchaná doběhla, přitiskla mě pevně k sobě a cestou zpátky mi ani nevyhubovala. Možná si myslela, že jsem se utopil, protože první slova, která tátovi řekla, když mě donesla k vlaku, byla:

„Na tohle já nemám nervy, Josefe. Musíme toho kluka co nejdřív naučit plavat.“

Z pustého ostrova mě tedy maminka zachránila, ale brzy jsem toho málem litoval. Když už totiž bylo v těplušce vody víc než dost, šli tatínek s maminkou za rybáři a začali ve velkém přinášet bedny ryb. Jednalo se vlastně jen o jeden druh zdejší ryby, které se říkalo omul.

Místní rybáři ji ovšem upravovali na mnoho způsobů, takže se brzy naše těpluška zaplnila kromě čerstvých ryb taky rybami uzenými a sušenými a všechny ty ryby vydávaly dohromady tak neskutečný puch, že naše Stračena mi proti tomu připadala jako navoněná frajerka.

Zatímco rodiče nakupovali ty ryby, stačilo se nebe zatáhnout a rozfoukal se vítr, který stále sílil. K tomu se přidal déšť, takže tatínek musel dveře těplušky zajistit napevno na závoru. Ale když už jsme se zase rozjeli a maminka uvařila na kamnech uchu (rybí polévku) a my děti jsme najedené zalehly na své palandě, zavanul náhle tak silný poryv větru, že to otráslo i naším těžkým vagónem.

S hrůzou jsme tiskli nosy na okénko a pozorovali skrz dešťovou clonu temně fialovou rozbouřenou hladinu Bajkalu, podél kterého jsme stále jeli. Tím běsněním živlů nám chtěl Bajkal zřejmě dokázat, že si v ničem nezadá s opravdickým oceánem.

Lokomotiva táhle zahoukala a vlak zpomalil. Nyní jel téměř krokem, přilepený ke kolmé stěně, a pod koly se mu vzdouvaly hrozivé vlny. Začal jsem mít strach, který se stále stupňoval. Naše situace mi připadala stejně hrozná a bezvýchodná, jako kdybychom pluli v kocábce po rozbouřeném moři. Možná ještě horší, protože kdyby vlak do té vody spadnul, neumí ani plavat a já ostatně taky ne a mě přepadla při té představě taková hrůza a panika, že jsem odhodil všechnu svoji skoro čtyřletou důstojnost a rozbřečel se nahlas jako malé mimino. Maminka si mě sundala z palandy a přitiskla k sobě. Nechápal jsem, že ostatním tahle situace ani zdaleka nenahání takovou hrůzu jako mně. Anča i Lidunka dokonce usnuly a Evžen si o něčem povídal nahoře s tátou, který si se mnou vyměnil místo. Ale já ne, já nebyl k utišení a každý závan větru a zahoukání vlaku jsem doprovodil svým nářkem. Stále jsem doufal, že tohle mučení musí přece každou chvíli skončit. Že poryvy větru ustanou a my zase pojedeme normální rychlostí normální krajinou, bez toho strašlivého Bajkalu, na který jsem se tolik těšil a který mě za to na oplátku tak ukrutně vyděsil.

Vysílený pláčem jsem občas usnul, ale stejně jsem se každou chvíli probudil, abych zjistil, že stále ještě jedeme krokem a vlak stále houká do tmy jako vystrašené zvíře a vítr se nepřestává pokoušet shodit nás do rozbouřených vod. Několik desítek kilometrů jsme se takto posouvali po jihozápadním břehu Bajkalu, po kolejích umístěných na tak úzké římse, že ani ve dne a za pěkného počasí nebylo jistě příjemné a ani příliš bezpečné tuto cestu absolvovat. Natožpak v noci a za bouře.

Každé utrpení ale jednou skončí. Ani nevím, jak jsem s hlavou pod dekou usnul. Když jsem se ale druhý den vzbudil, bylo už poledne, noční děs byl pryč a náš vláček už zase uháněl svou asi tak šedesáti-, místy možná i osmdesátikilometrovou rychlostí směrem k burjatské metropoli Verchněudinsk (nyní Ulan-Ude), pryč od toho hrozného, a zároveň nádherného a vznešeného Bajkalu.

Tajga

Vlak neúnavně, ve dne v noci, polykal kilometry a míjel nespočet malých městeček, osad, ale i větších měst. Mimo tuhle živoucí železnou tepnu zde však nebyla žádná další města a stovky kilometrů se do nedohledna rozprostírala jen nekonečná tajga plná divoké zvěře... losů, vlků, medvědů a mnohé jiné havěti.

Snažili jsme se z okýnka některé z těch zvířat, o kterých nám táta vyprávěl, aspoň na okamžik zahlédnout, ale hluk vlaku je asi všechna zaháněl hlouběji do lesa. Bavili jsme se tedy aspoň tím, že nám Evžen nahlas předčítal exotická jména osad, kterými jsme projížděli. Dodnes mi některé ty nezvyklé mongolské zeměpisné názvy, které zde zřejmě zbyly už od Čingischánova tažení, jako třeba Chilok, Čita nebo Magča, uvízly v paměti.

A tak jsme jeli a jeli, ale ještě častěji jsme stáli a stáli a čekali na různých nádražích, kde naši těplušku přepřahali k jiným vlakovým soupravám, nebo jsme někdy i několik dní stáli odstaveni na slepé koleji za nádražím a táta chodil za načálníky těch nádraží a vyjednával s vlakvedoucími výhodnou cenu, vlastně spíš úplatek za připojení, protože v tom čase se přesouvala po železnici kvanta vojenských souprav a ty měly pochopitelně přednost před námi civilisty. A maminka zase chodila na trh a nosila do našeho provizorního domova čerstvá vejce a zeleninu, abychom nejedli stále jen ovesnou kaši z mléka od Stračeny.

V některých takových zastávkách stála naše odpojená těpluška i se všemi svými pachy po omulech a po hnoji třeba i celý týden, než se některý vlakvedoucí slitoval a dovolil nám ji připojit ke své soupravě za poplatek, který nepřesahoval naše možnosti, jež byly čím dál tím omezenější.

Vynucených zastávek jsme využívali mimo jiné k tomu, že jsme se procházeli ulicemi městeček, kde jsme zrovna stáli, a já

se stále znovu ujišťoval, že život na Rusi je všude stejný – většinou chudý a ubohý. Někteří lidé se nás vyptávali, odkud a kam že to cestujeme, a když jim rodiče řekli, že jedeme z Čeremchova do Vladivostoku, tak jen zachmuřeně pokyvovali hlavami a říkali:

„Všude je chleba o dvou kůrkách, tak k čemu se tak trmácet?“

A měli snad i svým způsobem pravdu. Stalinova moc totiž našla a zničila každého, koho chtěla, i kdyby odjel deset tisíc kilometrů daleko nebo se zahrabal sto sáhů pod zem. Ale o tom až později.

Bylo léto. Krátké, avšak horké sibiřské léto, a tak jsme pořádali během delších zastávek i výpravy do tajgy. Chodívali jsme většinou jen já a Evžen s tátou, který občas střelil v lese i nějakého toho králíka na přilepšenou, zatímco my jsme pod jeho ochranou sbírali borůvky a maliny a taky houby, kterých bylo všude neuvěřitelné množství a byly opravdu tak velikánské, jako bývají k vidění v ruských filmech.

Při jedné takové výpravě jsme dokonce narazili na medvěda. Tedy já jsem žádného medvěda doopravdy neviděl, jen jsem slyšel takové divné mlaskání a mručení z opačného konce hustého maliní. A táta se tam šel opatrně podívat a pak se po špičkách vrátil a jen gesty nás směřoval pryč z lesa. Pak už nám maminka ty nebezpečné výpravy zadržela. Tajga měla totiž stejně jako Bajkal dvě tváře. Jednu přívětivou, se kterou nás laskala ve své měkké lesní trávě a obdarovávala svými plody, a druhou, divokou a nebezpečnou, plnou zrádných bažin a dravé zvěře, přičemž nejdravější a nejodpornější byla mračna krvežíznivých komárů.

Tu nejhorší tvář nám však tajga předvedla, když jsme byli zhruba v polovině našeho putování. Tři dny jsme se zdrželi v městečku Uruša, jen pár desítek kilometrů od čínských hranic, a dál jsme pak uháněli oblastí, kde nebylo prakticky žádné osídlení. Večer jsem si šel normálně lehnout na palandu a brzy

jsem usnul, když za okny nebylo stejně na co koukat a všude kolem byla stále jen ta stejná okoukaná tajga, které nebylo konce.

Uprostřed noci mě však vzbudil štiplavý kouř, který mi vlezl do nosu. Otevřel jsem oči a zjistil, že vnitřek těplušky je osvětlen jakousi podivnou září. Evžen s Aničkou už byli u naší pozorovatelný a já přes ně neviděl, z čeho ta záře pochází.

Dole pode mnou byly slyšet vzrušené hlasy rodičů a já vycítil, že se děje něco opravdu mimořádného.

„Mamíí! Nedá se tu vůbec dýchat!“ rozkašlal jsem se a maminka mě sundala z palandy.

„Pojď ke mně, můj maličký. Tajga hoří.“

Maminka mi uvázala přes nos a puslu šátek, přivinula mě k sobě a já jsem pochopil, že tentokrát to opravdu není legrace a že i ona se hodně bojí, protože bez ustání dokola drmolila:

„Otče náš, jenž jsi na nebesích... Pane Bože, nenech nás tady zaživa uhořet!“

Dveře těplušky byly sice napevno uzavřené, ale štiplavý kouř sem dovnitř škvírami přesto pronikal a za chvíli jsme už neviděli na sebe navzájem.

„Josefe, nedá se nic dělat, musíme ty dveře otevřít, jinak se tu zadusíme!“

Tatínek dveře otevřel a mým očím se naskytla nezapomenutelná apokalyptická podívaná. Asi dvacet metrů od trati, kde končil bezpečnostní pás vykáceného porostu, se tyčila souvislá ohnivá stěna. Vzduch uvnitř těplušky se sice průvanem trochu pročistil, ale místo toho k nám v jednu chvíli závan větru zanesl hejno jisker, které dopadly na slámu, již bylo obloženo stání Stračeny.

„Honem, vodu!“ vykřikl tatínek a začal slámu polévat vodou z kýblů a pak i ze samovaru a nakonec došlo i na všechny ty zásoby léčivé vody z Bajkalu.

Chuděra Stračena zřejmě nějakým svým zvířecím instinktem cítila nebezpečí, protože se začala vzpínat na provaze a bučet, a to už bylo na mě moc a já jsem stejně jako při průjezdu kolem Bajkalu propadl záchvatu paniky a začal nahlas brečet. A náhle jsem si taky uvědomil, že ačkoli jsme těch zvířátek na vlastní oči moc neviděli, tak je jich stejně ta tajga určitě plná.

„Maminko! A co ti zajíčci a veverky v tajze? Oni shořeli?“

„Kdepak! Zajíčci, veverky, vlci i lišky určitě utekli, neboj!“

„A co medvěd, maminko? Ten přece neumí utíkat tak rychle jako vlk nebo liška?“

„Neboj, medvěd taky utekl. Zvířátka cítí nebezpečí a utečou dřív, než k nim plameny dorazí.“

Tak jsem se o osud zvířátek přestal strachovat a zavrtaný v mamčině náručí usnul a ráno už byla zase kolem dokola jen svěže zelená tajga, nekonečná jako oceán a stejně tak nevyzpytatelná.

Dnes se dá stejná vzdálenost mezi Čeremchovem a Chabarovskem, jakou jsme zatím urazili, ujet vlakem zhruba za tři dny. My jsme ovšem byli na cestě už asi tři týdny, a to jsme ještě

zdaleka nebyli v cíli. Než jsme k tomu velkému městu Chabarovsk dojeli, přihodily se mi ještě další dvě lapálie hned za sebou.

První byla ztráta mé oblíbené modré kšiltovky, která mi uletěla otevřenými dveřmi jedoucího vlaku. Tedy ne, že by se sama rozhodla jen tak uletět. Trochu jsme jí s bráchou pomohli, když jsme si s ní házeli přes vagón místo mičudy, o kterou jsme stejným způsobem přišli už předtím. Byl to mžik. Větrný vír ji popadl do své neviditelné ruky a najednou byla fuč. Dodnes si živě vybavuji ten zoufalý pocit bezmoci a lítosti, který mě celého zaplavil, když jsem si uvědomil, jak neodvratně se vzdalujeme od mé milé čepičky, která sama samotinká opuštěná teď leží někde na kraji náspu.

Bylo to pro mě v tu chvíli stejné jako ztratit kus sebe. Vrhli jsme se s pěstmi na bráchu a křičel jsem, že musíme okamžitě zastavit vlak. Brácha se pochopitelně začal bránit, takže z toho byla pěkná mela.

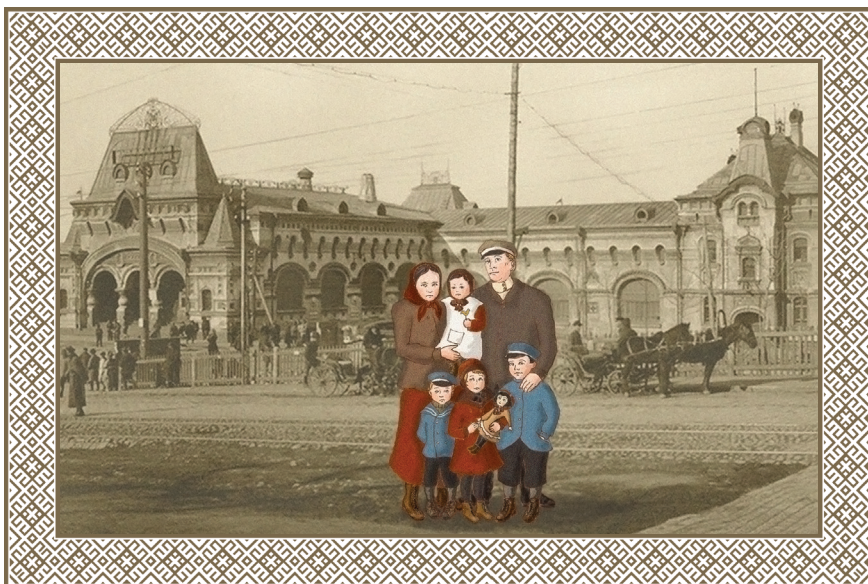
„Ihned toho nechte, vy rošťáci!“ rozčílila se maminka.

„A ty přestaň vyvádět! Jaképak zastavování? Koukněte oba radši, kudy to jedeme.“

Vtom mi došlo, že kola vlaku vydávají nějaký jiný zvuk než obvykle. Přestal jsem tedy bušit do Evžena, který se mému záchvatu zuřivosti stejně jenom smál. Podíval jsem se ven a dech se mi zatajil.

„My letíme?“ vytřeštil jsem oči na tu podívanou.

„No, skoro ano! Jedeme po mostě přes řeku Amur,“ smála se maminka a musela na mě křičet, abych ji vůbec slyšel, protože kovový zvuk kol vlaku byl umocněn kovovou konstrukcí mostu a vláček ke všemu, stejně jako tehdy na té cestě nad Bajkalem, zpomalil a začal houkat. Nechápal jsem, jak se můžou všichni tak nadšeně dívat dolů do těch šedozelených kalných vod Amuru, které se valily pod našimi koly v hloubce asi dvaceti metrů. Křečovitě jsem se chytil táty za ruku a lapálie s čepicí se pro mě stala ihned naprosto druhořadou záležitostí. Naštěstí, než se dostavil můj další záchvat paniky, byl ten „přelet“ po necelých

třech kilometrech za námi a já si oddychl, když jsem viděl, jak se v dálce rýsují veliké domy a kupole kostelů města Chabarovsk.

Naše těpluška byla na nádraží v Chabarovsku opět odpojena od soupravy a odstavena na slepou kolej za nádraží a my jsme se záhy dozvěděli, že tady je konec našemu pohodlnému cestování. Ať se tatínek snažil sebevíc a bušil na dveře různých kanceláří, povolení pokračovat v cestě vojenským pásmem v těplušce nezískal. Dokonce si naopak naběhl na nějakého důležitého štourala, kterého začalo zajímat, jak je vůbec možné, že civilista získal vojenský vagón do osobního vlastnictví. A tak jsme se raději urychleně z našeho domova na kolečkách přesunuli do nádražní haly. Tátovi se naštěstí podařilo sehnat nějaké ukrajinské dělníky, kteří se vraceli domů a měli vyděláno dost peněz, takže si tu naši těplušku od nás odkoupili i s nábytkem, a dokonce i s naší milou Stračenou, s níž jsme se museli tím pádem taky rozloučit.

Takto získané peníze se nám v naší situaci určitě moc hodily a rodiče byli nakonec rádi, že to dopadlo, jak to dopadlo, a že nám ten všetečný úředník naši těplušku nezestátnil, což se v té době mohlo přihodit velmi snadno.

Posledních osm set kilometrů, které nám ještě do Vladivostoku zbývaly, jsme se tedy dokodrcali obyčejným osobním vlakem. Ve srovnání s těpluškou bylo ovšem tohle cestování dost na nic. Nechápal jsem, jak to mohou ti lidé snášet, cestovat na tak veliké vzdálenosti bez pohodlí na palandě, bez vlastních kamen, a dokonce bez krávy. Bylo otravné sedět na jednom místě na tvrdé dřevěné lavici, poslouchat silácké řeči a oplzlé vtípky špinavých přiopilých dělníků, kteří tu všude kolem hlučeli, nasávali vodku, nahlas se smáli a kouřili machorku, kterou si balili do novin. Jediná věc, která mi tenhle úsek cesty aspoň trochu zpříjemnila, byla nová modrá kšiltovka, kterou mi táta v Chabarovsku koupil.

Byla ještě hezčí než ta stará, a navíc měla nad kšiletem přišpendlenou zlatou hvězdičku a já si tu čepici střežil jako oko v hlavě a neodkládal jsem ji raději ani v noci.

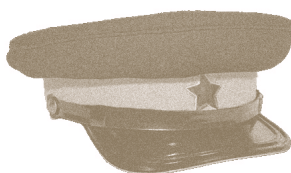
Kousek za Chabarovskem byl náš vlak ale zadržen asi na dvanáct hodin. Před námi totiž jel transport rozkulačených sedláků, který na mostě vykolejil a zřítíl se do řeky. Na nádraží pak přivázeli mrtvé a raněné, ale my jsme je naštěstí viděli jenom z dálky, protože z našeho vlaku nesměl nikdo ven.

Další cesta trvala už jenom tři dny, takže jsme to v tom čmoudu a na nepohodlných pryčnách nějak přežili, ačkoli trvat to o něco déle, tak myslím, že maminka byla už docela odhodlaná vystoupit a dojít zbytek cesty pěšky. K tomu ale naštěstí nedošlo, a tak jsme skoro po měsíci od chvíle, co jsme vyjeli z našich vrat v Ireti, konečně vystupovali na nádraží ve Vladivostoku.

Jelikož jsme sem ale dorazili večer, kdy už jsou všechny úřady zavřené, rozložila nám maminka nějaké deky přímo na zemi a my se tu utábořili s batohy pod hlavou jako většina cestujících zde. Nádraží v Rusku sloužila totiž tehdy (a myslím, že slouží dodnes) zároveň jako jakési noclehárny, kde každý, jak si ustele, tak si i lehne.

Ráno jsme se pak těšili, že už konečně uvidíme ten Tichý oceán, respektive jeho část, které se říká Japonské moře. Ale na ten zážitek jsme si ještě museli počkat, než tatínek na příslušných úřadech vyřídí vše potřebné v souvislosti s jeho umístěnkou v uhelném dole v hornickém městečku Atrem (jen pár kilometrů od Vladivostoku) a taky než pro nás zajistí ubytování.

Na tom vladivostockém nádraží jsme nakonec jako bezdomovci museli přežít ještě další týden, než všechny potřebné „bumáčky“ ze strany úředníků (kteří evidentně nikam nespěchali) byly řádně orazítkovány obrovskými kulatými razítky a my jsme mohli konečně nastoupit do malé místní lokálky „Kukušky“, česky „Kukačky“, která opravdu místo houkání spíš kukala a za nějakou půlhodinku nás dopravila do našeho nového domova.

V Japonském moři se koupat nedá

Až o mnoho let později jsem se dozvěděl, že to byl vlastně takový malý (nebo spíš velký) zázrak, že jsme bez úhony projezdili křížem krážem sovětskou zemí tolik tisíc kilometrů, aniž by se nás dotkly nějaké represe uplatňované tehdy ve velkém sovětskými úřady vůči vlastním lidem, natož vůči „podezřelým“ cizincům. Kromě andělů strážných nás zřejmě nejvíc ochránila skutečnost, že můj dědeček z maminciny strany bojoval a padl jako komunista s hodností důstojníka již v roce 1919 při obraně železnice před armádou generála Kolčaka.

Když byl tenhle dědeček ještě naživu, tak svého zetě coby cizince z kapitalistické země strpěl v rodině jen s velkým sebezapřením a z lásky k dceři. O politice prý s otcem často vedl dlouhé debaty, které nezřídka končily hádkou. Nyní nám ovšem jeho jméno otevíralo jako kouzelné zaklínadlo dveře k normálnímu životu. Tak se tedy stalo, že otec i přesto, že býval „kulak“ a anti-komunista, jako zeť sovětského hrdiny získal bez větších potíží místo státního úředníka v dole Artem a pro svou rodinu bydlení v malém domku v přilehlém hornickém městečku Škotovo.

Hned první den po příjezdu jsme se s bráchou a Aničkou vydali na průzkum okolí a hlavně se konečně podívat, jak je to s tím Japonským mořem, které mělo šplouchat jen pár set metrů od našeho domku. Pohled, který se nám naskytl, když jsme se propletli mezi hornickými bytovkami a dorazili na břeh, byl však velkým zklamáním. Místo očekávaného svěžího příboje jsme se totiž ocitli na okraji nějakého podivného smrdutého bahniště. Několik chlapů se tu s námahou brodilo ve vysokých holínách a z toho bahna velikými podběráky vytahovali ryby, kraby a různou jinou mořskou havěť, jež tu při odlivu uvízla v mělkých kalužích. Kolem nich kroužila s pronikavým křikem

hejna racků, kteří na ně nalétávali a snažili se svými ostrými zobáky urvat něco pro sebe.

K samotnému moři, které se třpytilo až o několik desítek metrů dál, se ovšem bez vysokých holin a notné dávky odvahy dalo jen stěží dostat.

Když jsme se vrátili domů a oznámili mamince, že moře odešlo, smála se a hned nám kreslila na papír, jak funguje odliv a příliv. Vysvětlila nám taky, jak je to s Měsícem, který nám moře sebere, a pak nám ho zase pomalu vrátí a udělá příliv. Moc jsem to sice nechápal, ale asi to tak nějak bylo, když to říkala maminka.

Ani druhý den však, když se moře, přesně jak to maminka předpověděla, vrátilo na své místo, nebylo to nic úžasného. Voda byla kalná od jílu, a když jsem si ji nabral do dlaně a zkusil ochutnat, tak jako vodu z Bajkalu, málem jsem se poblíkl, protože byla odporně hořkoslaná.

* * *

Toho bahna po odlivu jsem si ovšem ještě jednou užil a užívám si ho vlastně ještě teď ve stáří, kdy mívám občas zlé sny o tom, jak se bořím do té páchnoucí břečky, ze které není úniku. Za tyhle noční můry, může můj povedený bratr, který mě

